

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(ΡΟΝΚΑΛΑΙΝΑ και αυτός)

ΡΟΝ. Σάν είδα πώς άργησες έβγῆκα — έδω είμαι. 'Ακόμη δέν ἡσύχασες! Δέν σοῦ φθάνει; Τί ἔχεις και τόσο άδημονάς; (219)

ΔΑΡ. 'Αδημονάω; 'Ονειρεύεσαι. 'Εσυλλογόμεουν μέ τί τρόπο νά σάς κάμω νά βάλτε μυαλό και σέ και τόν υγιά σου και τήν θεγατέρα σου. Θά άκούσουμε τώρα τί θά έβγει άπό τό τρούπιου του κεφάλι. "Έκαμα νά τοῦ μιλήσουν νά είσασθε και οι δύο παρών.

ΡΟΝ. Συχνά τοῦ κάνεις παρόμοια κρηξήματα δχι διά άλλο παρὰ διά νά τόν όνειδίζεις, διατι πάντα κάνεις τό ενάντιο άπ' ό τι σοῦ πεῖ. Μά κάνε μήν τονέ πιάνεις μέ τό κακό και μήν τόν άκους. Εῖναι νέος και μπορεί νά σφάλει. 'Ορμήνεψέ τον! "Όχι νά τόν άποπαίρνεις και νά τόν βρίζεις!

ΔΑΡ. Νά τόν όρμηνεύσω; Τό άστόχησης πώς είναι γεννημένος άπό σέ και είναι όλόφτυστος ἡ άναθεματισμένη έσύ; 'Αλλά έγώ τώρα άλησιμονάω όλα τά περασμένα. 'Η ύπόθεση διά τήν όποία θά σάς μιλήσω άγγιάει και σέ κ' εκείνον δχι λιγότερο άπό μέ, και διά τοῦτο νά λάβετε κάνε εις τούτην τήν περίσταση λίγη γνώση νά μήν άντισταθεῖτε εις τήν θέλησή μου!

ΡΟΝ. Εμέ είναι τοῦ κακού νά τά λές. Δέν είμαι πάντα πρόθυμη εις ό τι μου πεις; "Επειτα τί άξίζου εις έμέ οι άντίστασης;

ΔΑΡ. Τό καλό, τό ξεύρω, δέν άξίζεις νά τό κάμεις, μά άξίζεις και βάνεσαι έπιταυτοῦ νά τον έμποδάς. Μάλιστα εις τά πράματα τῆς φαμελιάς... Σώπα τώρα, διατι έπλάκωσε ό Δραγανίγος, κ' έχε γνώση.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(ΔΡΑΓΑΝΙΓΟΣ και αυτοί)

ΔΡΑΓ. 'Έδω είμαι, τί όρίζεις;

ΔΑΡ. 'Αφοῦ σ' έκραξα, κάτι θά όρίζω! ('Ολίγο θυμωμένος). Κάθησε!

ΡΟΝ. 'Αρχίνησης;

ΔΡΑΓ. "Όπως προστάζεις! (Κάθονται όλοι).

ΔΑΡ. (Τῆς γυναικός του). Σώπα! 'Ακούετε μέ προσοχή. "Όσα κατ' άρχάς θά σοῦ πῶ (στρεφόμενος πρὸς τόν υῖόν του) πρέπει νά τά γνωρίζεις, αλλά είναι χρεία νά σοῦ τά ξαναθυμήσω. Τό σπίτι μας, ἡ φαμελιά μας, είναι μία άπό τίς παλαιότερες τοῦ νησιου κ' έχει άκόμη δλη τήν πιθανότητα, ως έχουμε πατροπαράδότης, πώς και οι προπάτορές μας πού ἤλθαν εις τοῦτον τόν τόπον ἦταν και αυτοί άπό τές παλαιότερες φαμελιές τοῦ τόπου τους. "Ωστε δχι μονάχα δέν ἡξεύρουμε πότε ἡ φαμελιά μας άρχισε νά εῖναι άπό τές άρχοντικές, άμη δέν ἡξεύρουμε πότε δέν ἦταν! 'Από τ' άλλο μέρος τοῦ άρχοντικοῦ αίμα (μέ έμφαση) ποτέ δέν έμαγαρίστηκε μέ τοῦ χυδαίου λαου, διατι εις τές παντρείες τους οι προπάτορες έζήτησαν πάντα τό αίμα διά πρώτο προτέρημα τῆς νύμφης, και δέν ενώθηκαν εις γάμον ποτέ παρὰ μέ δμοιούς τους, πιστοί εις τόν παλαιό λόγον «βοῦρλο μέ βοῦρλο, σπάρτο μέ σπάρτο». Και πολλές φορές έλαβαν γυναίκες πού τές έλειπαν άλλα προτερήματα πού κάνουν έπιθυμητή μία νύμφη, αλλά ποτέ τό αίμα.

219. 'Η ΡΟΝ. είναι πραγματική σύζυγος' μέ όλα τά βάσανα πού έχει άπό τόν άντρα της άνησυχεί, γιατί τόν βλέπει «ν' άδημονά», γίνεται τρυφερή, ενῶ εκείνος μένει κλεισμένος στόν έαυτό του.

ΔΡΑΓ. (*Με χαμόγελο*). "Ήγουν τές ἔλειπε ἡ φρόνηση, ἡ ἐξυπνάδα, ἡ καλὴ ἀνατροφή, ἡ καλοσύνη, ἡ εὐμορφία. . .

ΔΑΡ. Βέβαια κανεὶς δὲν ἐπιθυμᾷ γυναῖκα πού νά τῆς λείπουν ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα. Ἄλλ' ὅταν δὲν εἶχαν νά διαλέξουν, δὲν ἐστάθηκαν μεγαλόψυχοι ἂν τὴν ἐπροτίμησαν παρά νά μαγαρίσουν τὸ αἷμα τους ;

ΡΟΝ. Ναί, μὰ ὄξω ἀπὸ τὸ προικιό, διατὶ πολλοὶ ἐπῆραν γριές μ' ἕνα δόντι σὰν ἐμὲ τώρα, διὰ νά πάρουν πολλὰ προικιά. Μὰ λέει ὁ παλαιὸς λόγος «καλὰ εἶν' τὰ χίλια πέρπερα⁽²²⁰⁾ κ' ἡ κακοειδῆ⁽²²¹⁾ γυναῖκα—τὰ χίλια πέρπερα πετοὺν κ' ἡ κακοειδῆ ἀπομένει».

ΔΑΡ. (*Δίχως νά προσέξει εἰς τὰ λόγια τῆς γυναικὸς του*). Καὶ δὲν πρέπει νά τοὺς εἴμαστε ἐμεῖς καὶ οἱ μεταγενέστεροί μας ὑπόχρεοι πού μᾶς τὸ ἐφύλαξαν καθαρὸ, καὶ ἡμποροῦμε νά βαστοῦμε ψηλὰ τὸ κεφάλι, διατὶ δὲν ἔχουμε γραμμὴν στὸ πρόσωπο τούτῃ τὴν ἐντροπή ; (*Κτυπώντας μὲ τὴν παλάμη του τὸ πρόσωπόν του*).

ΔΡΑΓ. Ἐγὼ δὲν ἔχω διὰ. . .

ΔΑΡ. Τί δὲν ἔχεις ; Δὲν εἶναι χρεῖα νά μοῦ ἀρχινᾷς. . .

ΡΟΝ. Μὰ τούτῃ τὴν μεγαλοψυχιά δὲν τὴν ἔλαβες τοῦ λόγου σου.

ΔΑΡ. Σῶπα.

ΡΟΝ. Πού κάθε λίγο ἔχεις νά κάμεις μὲ τὸ προικιό μου.

ΔΑΡ. Σῶπα.

ΡΟΝ. Μ' ὄλον πού δὲν ἦταν λίγο διὰ ἐκείνους τοὺς χρόνους.

ΔΑΡ. Σῶπα, σοῦ λέω.

ΡΟΝ. Καὶ πού μ' ἔκραζες πάντα πανούκλα.

ΔΑΡ. Ἄκους ; Νά σωπάσεις !

ΡΟΝ. Μ' ὄλον πού δὲν ἐπαίρναα στὰ νιάτα μου διὰ ἄσχημη. Τώρα ἐγέρασα.

ΔΑΡ. Ἄκους ; Νά σωπάσεις !

ΡΟΝ. Μὰ, ἂν δὲν χρειάζομαι παρά διὰ νά στέκω βουβὴ σὰν περικοκεφάλι,⁽²²²⁾ (*μὲ θυμό*), ἄφ.σέ με νά φύγω.

ΔΑΡ. Στάσου αὐτοῦ βουβαίνου καὶ ἄκουε ! Καθὼς δὲν ἐμαγάρισαν ποτὲ τὸ αἷμα τους, ἔτσι ἐβάσταξαν πάντα ἀλώβιαστη τὴν ὑπόληψή τους. Τὴν παραμικρὴ ὕβρη, τὴν παραμικρὴ προσβολὴ πού τοὺς ἔγινε τὴν ἐκδικήθησαν πάντα εἰς τὸν τρόπον πού ἔμεινε ὁ τρόμος τῆς ἐκδίκησης καὶ εἰς τοὺς μεταγενέστερους τοῦ ὕβριστῆ, καὶ δὲν ἄφισαν ποτὲ πού νά μὴν δείξουν τὰ δόντια τους εἰς ὅλες τές περιστάσεις πού ὑποπτεύθηκαν μὴν τοὺς πάρουν διὰ δειλοῦς.

ΔΡΑΓ. Ἄκουσα μάλιστα μία φορά, καί, ἂν δὲν σφάλλω, ἀπὸ τὸ στόμα σου, μίαν διήγηση πού βεβαιώνει αὐτό : Τοῦ πάπου μου τοῦ ἐφάνει πὼς ἕνας πτωχὸς ἄνθρωπος (ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι ἦταν μεθυσμένος) τοῦ ἔδωσε ἕνα φάσκελο καὶ ὁ καλὸς μου πάπος ἐδιόρισε τοὺς δούλους καὶ ἔμβασαν ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ εἰς τὸ κατῶι μας καὶ τοῦ ἐξεβόλιασαν⁽²²³⁾ τὰ δάκτυλα. Εἶχε ὁ ἄθλιος πεντέξη ἀνήλικα πού ἐπρόσμεναν ἀπὸ τὴν ἐργασία τῶν χερῶν του νά φάγουν ψωμί.—Ὁ Θεὸς νά μᾶς συγχωρέσει ! Ὅμως, ἂν ὀρίζεις νά μοῦ εἰπῆς τίποτε, ὡς φαίνεται νά μ' ἔκραξες, πρέπει πρὶν ὑπάγομεν ἐμπρὸς νά εἴμασθε σύμφωνοι. Ἐγὼ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων τὴν θεμελιώνω εἰς τές καλές πράξεις καὶ ὄχι. . .

220. «Εἶδος νομίσματος».

221. «Ἴσως κακοειδῆς, καὶ ἰδὴ ἡ συνήθεια λέγει τὴν ὀλίγον ἀλλοιωθῶρα, ὅθεν καὶ εἰδίζω». Γκαβός· εἶναι τὸ πιὸ πανελλήνιο.

222. «Ἐύλο εἰς τὸ ὅποιον ἐκρεμοῦσαν τὴν περούκα».

223. Τοῦ ἐξαρθρώσανε (Λ.).

ΔΑΡ. Καί τί καλύτερη πράξη ἀπό τό νά παιδέψεις ἐκείνους πού σέ βλάπτουν ;

ΔΡΑΓ. Ἄλλά δέν πρέπει . . .

ΔΑΡ. Δέν ἤξεύρεις τί λές !

ΡΟΝ. Μά διατί δέν τόν ἀφίνεις κ' ἐκείνον νά σοῦ μιλήσει ;

ΔΑΡ. Ἐσέ σοῦ λέω νά μὴ βγάνεις ἄχνα, ἀκοῦς ; (*Τῆς γυνακός του*). Κ' ἐσέ (*τοῦ υἱοῦ του*) δέ ἔχω χρεῖα ἀπό τές μωροσοφίες σου. Δέν σ' ἔκραξα νά μὲ συμβουλευθεῖς, διατί τό μυαλό σου καί νά γεράσεις θά 'ναι πάντα ἀνεπιτήδευο δια συμβουλή. Σ' ἔκραξα νά σοῦ φανερώσω μίαν ὑπόθεση τοῦ σπιτιοῦ μας, δια τὴν μοναχὴ αἰτία πού, δια δυστυχία μου, κάνεις μέρος τῆς φαμελιάς μου. Δια τοῦτο μὴν παραγληγορέψεις νά δίνεις τὴ γνώμη σου !

ΡΟΝ. Ἐγέραςε πάντα ὁ ἴδιος.

ΔΑΡ. Ἡ μεγάλη μου ὑπομονή, γρία, σ' ἐπαραθάρρεψε (*μὲ θυμό*).

ΡΟΝ. Ἄφοῦ μ' ἐστήλιωσες ἐδωπά, δέν μπορῶ νά στέκω σάν ξύλο.

ΔΑΡ. (*Δίνοντάς της μία ματία ἄγρια, ἀκολουθῶ νά λέγει*). Λοιπὸν τό σπίτι ἐστάθη πάντα εὐγενικό καί τιμημένο, ἀλλὰ δέν ἐπρώτεψε πάντα εἰς τὰ πλούτη καί αὐτό δια νά μὴν ξεπέσει ἀπὸ τὴν παλαιή του ὑπόληψη. Τὰ βάσανα ἐμίκρυναν εἰς διάφορους καιροὺς τό ἔχει τῆς φαμελιάς, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς προπάτορές μας τό ἄξησαν πάλι, ἄλλα βάσανα τό ἐμίκρυναν, καί ἐγώ, μπορῶ νά παινεθῶ, πὼς μπερδεμένος πάντα μὲ βάσανα ὄχι μόνον δέν ὀλιγόστευσα τό εἶναι τῆς, ἀλλὰ μάλιστα τό ἐπέρσευσα. Ἐξαναπήρα μὲ τὴν κρίση πολὺ πράμα κοντισιονάδο (²²⁴) καί ὄλο τό ξένο πού ἦταν ἀνάμεσα εἰς τὰ τέσσερά μας μετόχια τό ἐπήρα, ἄλλο μὲ τό καλό, καί ἄλλο μὲ τό κακό. Δια νά πιτύχω ἐχρειάσθηκε νά μεταχειρισθῶ ὄλην μου τὴν προκοπή καί σχεδὸν ὄλη τὴ δύναμη τῆς ὑπόληψής μου. Ἦσουν μέγας καί πλατύς, μὰ δέν ἐδυνήθηκες μῆτε εἰς τούτους τοὺς ὕστερους χρόνους, πού ἀρχινοῦν στὴν ἡλικία μου νά μὲ βαραίνουν οἱ κόποι κ' οἱ ἔγνοιες, νά μοῦ δώσεις τὴν παραμικρὴ βοήθεια. Μόνον ἡ αὐγὴ καί τό βράδυ σ' εὐρίσκει πάντα νά φυλλολογᾷς. Θά ἴδω, δύστυχε, τί καρπὸ θά λάβεις ἀπ' αὐτὰ τὰ φυλλολογήματα ! Μὰ τί ; Δέν τονὲ βλέπω ἀπὸ τώρα ; Δέν βλέπω πού ὄλοι σέ περιγελοῦν κ' ἐμπρός σου ; Δέν σέ ἐρώτησε προχθές ὁ ἐξάδελφός σου, σά νά 'θε ἦσουν μικρὸ παιδί, ἂν ἐμέτρησες ἀκόμη τὰ ἄστρα καί σὺ δέν ἔλαβες μῆτε καρδιά νά τοῦ ἀποκριθεῖς ;

ΔΡΑΓ. Ποῖος ἀποκρίνεται τῶν γαῖδουριῶν ὅταν γκαρίζουν, παρὰ μόνον τ' ἄλλα γαῖδούρια ;

ΔΑΡ. Μὰ σὺ, ἂν δέν μοιάζεις τῶν γαῖδουριῶν στὸ γκάρισμα, τοὺς μοιάζεις στὴν ὑπομονὴ καί αὐτό μὲ κάνει νά προβλέπω εἰς τί βαθμὸ ταπείνωσης θά καταντήσει τό σπίτι, ἀφοῦ ἐγὼ τ' ἀπαρατήσω, ἐπειδὴ ὁ ὄγιός μου κάνει παντοῖου τρόπου νά τοῦ χαλάσει τὴν ὑπόληψή του, νά γκρεμίσει ἀπὸ τὰ θεμέλια τό παλαιότατο κτίριο, πού ἐγὼ ἐστερέωσα περισσότερο καί εὐπρέπιστα.

ΔΡΑΓ. Φανέρωσέ μου, παρακαλῶ, τί κάνω πού νά βλάβει τὴν ὑπόληψη τοῦ σπιτιοῦ μας ;

ΡΟΝ. Καλέ, δὲ μοῦ λές τί κακὰ κάνει πού ἀρχίνησες νά τὸν ψάλλεις καί δέν ἔχεις καί παμό ;

ΔΑΡ. (*Τῆς γυνακός του*). Σῶπα σὺ καί δέν ἤξεύρεις τί σοῦ γίνεται ! Ἄν ἀρχίνα νά μετρήσω τὰ σφάλματά σου, τὰ ἄπρεπά σου φερσίματα, ἔβλεπες πὼς εἶναι ἀλογάριαστα ! Φθάνει σου τώρα μόνον νά σοῦ πῶ, πὼς

δέν θέλεις να μου δώσεις καμία βοήθεια εις τές υπόθεσές μας! (τοῦ νιοῦ του).

ΔΡΑΓ. Πολλές φορές έδοκίμασα, άλλ' δ τι κάμω τὸ λέγεις κακά γεναμένο και κάνεις τὸ έναντίον.

ΔΑΡ. Τὸ λέω κακά γεναμένο, διατί εἶναι κακά. Κάνω τὸ ένάντιο, διατί τὸ ένάντιο πρέπει να κάμω! Και τοῦτο προέρχεται, διατί δέν καταδέχεσαι να πράξεις καθὼς πράζω έγώ.

ΔΡΑΓ. Δέν ήμπορῶ να πράξω άλλέως απ' δτι ὁ νοῦς μου και ή καρδία μου ύπαγορεύουν.

ΔΑΡ. Και ή καρδία σου και ὁ νοῦς περισσότερο εἶναι στρεβλά και στρεβλά σου καλαναρχοῦν, και αν ήθελες να παίρνεις έμέ δια παράδειγμα δέν ήταν χαίμενη ή έλπίδα να διορθωθοῦν. Μά αν δέν παίρνεις μήτε ποτέ με ζέση κανένα πράγμα που σοῦ διορίσω· αν δέν σοῦ παραγγέλω τὸ παραμικρὸ και να βαλθεῖς με πόθο να τὸ τελειώσεις· αν δ τι σοῦ πῶ τὸ αλησμονάς. . . Δέν σοῦ έπαράγγειλα να εὔρεις τὸν Βαφία και να τὸν κάμεις να μάς δώσει να τὸ ύποστατικὸ του; Τὸ έματαθυμήθηκες;

ΔΡΑΓ. Μάλιστα· ύπηγα εὔθῶς και έπάσχισα με κάθε τρόπο να τὸν καταπεισω, άλλά δέν ήμπόρεσα.

ΔΑΡ. Βολετὸ να μην ηῦρες εκεί που δη μερα φυλλολογας κανένα ρητόρεμα να τὸν καταπεισεις! Αἴ, ντροπή σου! Έγώ δέν καταδέχομαι να τὸν εὔρω οὔτε να τὸν κράξω εις τὸ σπῖτι, αφού μία και δύο τὸ ἀρνήθηκε τοῦ παραστάτη⁽²²⁵⁾ μου και σ' ἄφισα και σε να πᾶς να τὸν εὔρεις πριν πάρω άλλα μέτρα δια να σε ἴδῶ τί ήξεύρεις να κάμεις, άλλιῶς ήθελε ἴδεις, αν δύο μου λόγια έφθαναν ή ὄχι να τὸν καταπεισουν.

ΔΡΑΓ. Λοιπόν, κράξε τον κ' ή άφεντιά σου, σε παρακαλῶ. . .

ΔΑΡ. Ἀποφάσισα να μεταχειρισθῶ μία ρητορική που εἶναι αλάθευτη, έπρόσταξα να τὸ ξεκωλώσουν και άμπέλι και λιοστάσι, και να τοῦ γκρεμίσουν και τὸ καλύβι! (Χαμογελώντας).

ΔΡΑΓ. Κρίμα μεγάλο εις ένα φτωχὸν ανθρωπο! Σε παρακαλῶ μην τὸ κάμεις!

ΔΑΡ. Ποῖος τοῦ τὸ λέει να μη μου τὸ δώσει! Να τοῦ τὸ πλερώσω!

ΔΡΑΓ. Δέν τὸ κάνει ὁ δύστυχος δια να μην τὸ λάβουμε έμεῖς! Ἄν κανένας πλούσιος που να ἔχει μετόχια και ύποστατικά πολλά ήθελε ἀρνηθεῖ να δώσει ένα κομμάτι ύποστατικὸ μακρὰ από τὰ μετόχια του και που ἴσως δέν έγνωρίζε τήν τοποθεσία που εὔρισκετο, ήμποροῦσες να πεις πως ἀρνεῖται να τὸ δώσει δια να μη σοῦ κάμει μιαν χάρη, καθὼς δη μερα οἱ ἄρχοντες ανάμεσόν τους πράζουν. Ἀλλά ὁ δύστυχος ὁ Βαφίας τοῦτο τὸ μικρὸ ύποστατικὸ τοῦ ἀπόκτησε ὁ πατέρας του, και δέν ἔχει άλλο από αὐτό. «Έχω εὐχαρίστηση», μου ἔλεγε, «τὸν τρυγητὴ να πηγαίνω κ' έγώ με τήν φαμελιά μου δια λίγες ήμέρες εις εκείνο τὸ καλυβάκι, δια να τρώγω δύο σταφύλια και να ξεχλιαίνω⁽²²⁶⁾ ὀλίγο. Να ἔλθει ένας τρυγητῆς και να μην πάω καθὼς έσυνείθισα από παιδί, ήθελε μου δώσει πολλή πίκρα. Ὁ μαδρος ὁ πατέρας μου μου ἀπόκτησε εκείνο τὸ πραγματάκι κ' επιθυμῶ να τ' ἀφίσω κ' έγώ τῶν παιδιῶν μου. Πάλι παρεμπρός βλέπουμε!» Ἔτσι μου ἔλεγε κ' έγώ δέν εἶχα στόμα να τοῦ πῶ τίποτες άλλο. Ἡ άφεντιά σου μία φορά δέν εὐχαριστήθης να ξεκωλώσεις μία ρίζα ἐλιά που ήταν στὸν δχθον τοῦ άμπελιῦ μας κ' έπλάκωνε τὸ άμπέλι τοῦ γειτόνου μας, μ' ὄλον

225. Ἐκεινοῦ που πήγε εκ μέρους μου.

226. Διασκεδάξω, ἀποβάλλω τήν άνιαν. (Λ.).

πού σου ἔκαμε ἐκεῖνος τόσες παρακάλεσες καὶ σοῦ ἔλεγε νὰ σοῦ τὴν πληρῶσει τὸ διπλὸ καὶ νὰ πάρεις καὶ τὰ ξύλα.

ΔΑΡ. Βέβαια καὶ δὲν εὐχαριστήθηκα, μάλιστα εἶπα τοῦ σέμπρου νὰ τὴν κοπρίσει καὶ νὰ τὴν καλλιεργήσει, διὰ νὰ φουντώσει νὰ τοῦ πλακώσει τὸ ἀμπέλι περισσότερο.

ΔΡΑΓ. Κ' ἔτσι πράζοντας, παραπονεῖσαι διατὶ ὁ Βαφίας δὲν σοῦ δίνει τὸ πράγμα του ;

ΔΑΡ. (Θυμωμένος). Μὰ πῶς ; Ἄστόχησες, ἀπὸ τί φαμελιά γεννίεσαι ἐσὺ καὶ ποῖος εἶναι ὁ Βαφίας ; Δὲν βάνεις καμία διαφορὰ ἀνάμεσα ἀρχοντες καὶ χυδαῖους ; Μποροῦν ἐκεῖνα πού τοῦτοι κυριεύουν νὰ ἔχουν στερεότητα ; Μποροῦν νὰ μελετήσουν πατρογονικὸ τους ; Τί ; Πῶς ; Καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔχει τους εἶναι καταγραμμένα εἰς κανένα κατάστιχο ; Καὶ δὲν εἶναι ἀνακατωμένα καὶ συγχισμένα σὰν εἰς τὸ χωράφι τ' ἀγριολάχανα ; Ἄχ, μὰ πῶς ὅταν δὲν γνωρίζεις τὰ πρῶτα πράγματα πού πρέπει νὰ γνωρίζει ὁ καλογεννημένος, μπορεῖς ποτὲ νὰ μιλήσεις ἢ νὰ πράξεις σωστά ; Ὡ, φαμελιά ἀμαγάριστη τοῦ Ρονκάλα ! Καὶ πῶς θὰ ὑποφέρεις νὰ σὲ παρησιάζει ἕνας τέτιος ἀπόγονος, πού δὲν γνωρίζει τὰ δικαιώματά σου, πού δὲν θέλει νὰ σοῦ φυλάξει τὴν ὑπόληψή σου !

ΔΡΑΓ. Ἐχεις ἐξουσία νὰ λέγεις ὅτι ὀρίζεις, ὅμως ἐγὼ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν τιμὴ . . .

ΔΑΡ. Σῶπα, σῶπα, μὴν πηγαίνεις ἐμπρός, μὴν ἀκούω περισσότερες βλασφήμιες. Σῶπα . . .

ΡΟΝ. Ἐμίλιες ἕως τώρα, δὲν τὸν ἀφίνεις κ' ἐκεῖνον νὰ πεῖ ἕνα λόγο !

ΔΑΡ. Ἐσὲ σοῦ ἴπα νὰ βουβαίνεσαι καὶ ν' ἀκοῦς ! — Ἐμίλησα ἕως τώρα διὰ νὰ τὸν κάμω νὰ γνωρίσει τὰ χρέη του καὶ νὰ καταλάβει πῶς πρέπει νὰ με βοηθᾷ εἰς ὃ τὴν ἐργάζομαι εἰς ὄφελος τοῦ σπιτιοῦ μας. Νὰ συντρέχει εἰς τὴν βουλή μου, καθὼς πρέπει νὰ συντρέξει τώρα εἰς ἐκεῖνο πού ἀποφάσισα καὶ σὰς ἔκραξα νὰ σὰς τὸ φανερώσω, καὶ πού εἶναι διὰ ὄφελος τοῦ σπιτιοῦ μας καὶ σὲ τοῦ ἴδιου περισσότερο (μιλώντας πρὸς τὸν υἱὸν του) καὶ πού ἀποβλέπει καὶ εἶναι εἰς ὄφελος τῆς ἀδελφῆς σου, καὶ ἐσέ, (μιλώντας πρὸς τὴν γυναῖκα του) τῆς θεγατρὸς σου.

ΔΡΑΓ. Ὅ τι εἶναι πρὸς ὄφελος τῆς ἀδελφῆς μου, ἐγὼ εἶμαι πάντα πρόθυμος.

ΡΟΝ. Ὡ, δόξα σοι ὁ Θεός, παρηγόρησέ με, Δάρειό μου, σοῦ ἔφεραν πάλι τὸ προξενιὸ πού ξεύρουμε κ' εὐχαριστιέσαι τώρα καὶ τοῦ λόγου σου !..

ΔΑΡ. Σῶπα, γρία, παρμένη, πού πετιέσαι πάντα καὶ μοῦ ἀντισκόβεις τὸν λόγο μου ! Δὲν ἔχεις στὸν νοῦν σου ἄλλο παρὰ γάμους καὶ προξενιά ! Τοῦτο εἶναι ἕνα δαιμόνιο πού σὰς μπαίνει ὀλωνῶν τῶν μανάδων, μόλις γεννηθοῦν οἱ θεγατέρες σας νὰ ἀρχίζετε νὰ τρώτε τὸν κόσμον, νὰ μὴν ἔχετε ἄλλο στό νοῦ σας καὶ νὰ μὰς χαλάτε τὰ μυαλὰ μὲ τὲς φασομάρες σας ! Φταῖμ' ἐμεῖς πού σὰς δίνουμε ἀκρόαση καὶ δὲν . . .

ΔΡΑΓ. Ἐμὲ μοῦ φαίνονται μάλιστα πολὺ ἐπαινετὲς ἐκεῖνες οἱ μανάδες πού ἢ πρώτη τους ἔγνοια εἶναι νὰ οἰκονομήσουν τὲς θεγατέρες τους, καθὼς πρέπει νὰ εἶναι μία ἀπὸ τὲς πρῶτες φροντίδες καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν.

ΔΑΡ. Σοῦ ἴπα νὰ μὴν βγάνεις τὰ λόγια σου, ἀν πρῶτα δὲν τὰ μασᾷς, μὰ δὲν τ' ἀκοῦς ! Ἐπετάχθηκες τώρα νὰ μὰς κάνεις καὶ τὸν διαφεντευτῆ τῶν γυναικῶν κι ὄχι διὰ ἄλλο, παρὰ διὰ νὰ μοῦ ἀντιπειθεύσεις⁽²²⁷⁾.

ΔΡΑΓ. Δὲν διαφεντεύω τὲς γυναῖκες, ἀλλὰ τὸ δίκαιο καὶ τὸ σωστό !

227. Γιὰ νὰ μοῦ φέρεις ἀντιρρήσεις, νὰ μοῦ ἀθάδειάσεις.

ΔΑΡ. Ούφ, αγάλια, φυλαχθείτε! 'Εδώ είναι ὁ διαφεντευτής τοῦ σωστοῦ καὶ τοῦ δίκαιου! (Μὲ ἐμπαιγμό). Αἶ, τρελέ! Τί ξέρεις ἐσὺ ποῖο εἶναι σωστό! Ποῦ ξέρεις τοῦ δίκαιου μήτε πὺ πάει ἡ ὁρμή του;

ΔΡΑΓ. 'Αφοῦ ὅ τι λέγω τὸ περιγεῶς, δὲν ἀνοίγω πλέον τὸ στόμα μου!

ΔΑΡ. Κάνεις καλύτερα. Σοῦ λέω, λοιπόν, καὶ μὴν λογιάζεις πὼς σοῦ τὸ λέω διὰ νὰ πάρω τὴ γνώμη σου. Σοῦ τὸ λέω διὰ νὰ τὸ ξεύρεις, καὶ ἀκουέ το καὶ σύ, γρία: 'Αποφάσισα τὴν Γαρουφαλιά νὰ τὴν κάμω καλόγρια, καὶ γλήγορα, εὐθύς!

ΡΟΝ. "Ω, συφορά μας!

ΔΡΑΓ. "Αν εἶχε παρόμοια θέληση, ἤθελε πασχίσω νὰ τὴν ἀντιοκόψω, νὰ τὴν συμβουλεύσω νὰ προσμείνει κάνε μερικοὺς χρόνους, μὴν ἴσως ἀλλάξει βουλή! Καὶ ἂν ἤθελε μείνει σταθερὴ εἰς τὴν γνώμην της, τότε...

Δ.Ρ. Τί γνώμη; Μπορεῖ νὰ ἔχει ἄλλη γνώμη ἀπὸ τὸ δική μου; Νὰ τὴν ἰδῶ ἂν τολμήσει νὰ πεῖ τὸ ὄχι.

ΡΟΝ. "Ω, θεγατέρα! 'Εσὲ σοῦ ἐμελλε νὰ περάσεις ὄλα τὰ βάσανα τοῦ κόσμου; 'Εσέ; Κάμε, παιδί μου, νὰ τὸν καταφέρεις τοῦτον τὸν ἄπιστο! (Κλαίει).

ΔΑΡ. Κλαίγε, κλαίγε ὅσο θές. Ξέρεις πὼς τὰ δάκρυά σου δὲν με μποροῦνε (²²⁸), καὶ δὲν με ἐμποροῦσαν ποτέ, τὸ θυμᾶσαι!

ΡΟΝ. Πάντα ἦσουν λύκος ἀνήμερος.

ΔΡΑΓ. Παρακαλῶ, δὲν μοῦ κάνεις τὴν χάρη νὰ μοῦ ξηγήσεις τὲς αἰτίες πού σέ παρακινοῦν νὰ πάρεις αὐτὸ τὸ μέτρο;

ΔΑΡ. "Αν τὸ τιμόνι τοῦ μυαλοῦ σου ἐκυβέρνα σωστά, ἤθελε τὲς καταλάβεις.

ΔΡΑΓ. Διατί, ἂν ἀναφέρονται εἰς τὸ προικιό, ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι νὰ μοιράσω ἴσια κι ὅμοια μὲ τὴν ἀδελφή μου, παρὰ νὰ μείνει δίχως τὴν θέλησή της ἀνύπανδρη, καὶ ἀκόμη ἂν ἦταν χρεια νὰ προσθέσω καὶ ἀπὸ τὸ μερτικό μου.

ΔΑΡ. Χά! Χά! Χά! (Γελᾷ). Εἶναι τῶ ὄντι διὰ γέλια, μά, καλύτερα, διὰ κλάψες!—Καὶ τί μπαίνεις ἐσύ; Στοχάζεσαι νὰ 'ναι δικό σου τὸ πράμα τὸ Ρονκαλέτικο πού με τόση εὐκολία τὸ μοιράζεις; Δὲν τὸ ξεύρεις πού δὲν θὰ γράψω τ' ὄνομά σου στὸ δένδρο τῆς γενεαλογίας μας διὰ νὰ μὴν τὸ ντροπιάζεις, μά θὰ βάλω εὐθύς ἔπειτα ἀπὸ μετὰ τὸ γκόνι, πού ἀπὸ σὲ θὰ λάβω; Καὶ τοῦτα πού μοῦ λὲς τώρα μοῦ σταθερώνουν περισσότερο τὸν στοχασμόν μου νὰ κονιτσιονάρω (²²⁹) καὶ τὲς ἀγορές μου καθὼς εἶναι τὸ ἄλλο πράμα τῆς φαμελιάς.

ΡΟΝ. Διατί ἀγαπᾷ τὴν ἀδελφή του τὸν ἀποπαίρνεις; Δὲν εἶναι καὶ τοῦ λόγου σου θεγατέρα σου; "Ἡ τὴν ἔκαμα μὲ κανέναν ἄλλον ἄνδρα; Δὲν ἤξεύρω τί λέω ἢ κακορρίζικη!

ΔΑΡ. Ντροπή σου, γρία, ντροπή σου!

ΔΡΑΓ. Εἶσαι νοικοκύρης καὶ κάμεις ὅ τι ὀρίζεις, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ἤμπορεῖς νὰ ἀρνηθεῖς τῆς θεγατρὸς σου τὸ μερτικό της ὅσον τῆς βγαίνει.

ΔΑΡ. Τί μερτικό; Τί μερτικό; Οἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν μερτικό! Τὸ προικιό πού λαβαίνουν εἶναι διὰ συγκατάβαση, διὰ ψυχικό! Αὐτὲς δὲν πιάνουν τόπον εἰς τὰ δένδρα τῆς γενεαλογίας. Λοιπὸν εἰς τὲς φαμελιές πού κατὰ δυστυχία ἤθελε γεννηθοῦν πολλὰ θηλυκά, ἤθελες νὰ καταντήσῃ εἰς τὸ οὐδὲν τὸ εἶναι τῆς φαμελιάς βγάνοντας ἀπὸ γενεὰ εἰς γενεὰ τὰ προικιό.

228. Δὲν ἔχουν καμία ἐπίδραση σὲ μένα, ἐγὼ δὲν τὰ λογαριάζω.

229. «Νὰ τὸ θέσω ὑπό... καταπίστευμα».

κιά; "Ετσι ή σοφία σου τό βρίσκει εϋλογο; Δέν πρέπει διά νά εϋχαριστή-
σουμε τήν ἐπιθυμία μίας γυναικός, πού διά λίγο φαίνεται εἰς τόν κόσμο,
ἔπειτα περνά καί χάνεται, νά βλάψουμε τήν περιουσία τῆς φαμε-
λιάς, πού αὐτή σώζεται διά πάντα καί ἀκούεται. Μάλιστα τῆς φέρνει
ὀπόληψη καί τιμή, ἄν, εἰς τὰ κλαθία τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τῆς,
ἀπανταίεις εἰς τήν σειράν τῶν χρόνων καί καμία καλόγρια καί καμία
Γουμένη! . . .

ΔΡΑΓ. Ἐγώ θαρρῶ πῶς ἡ ἀδελφή μου δέν ἔχει καμία διάθεση νά
γίνει Ἕγουμένη καί δέν θέλω νά τῆς γένω ἐγώ αἰτία μίας παντοτεινῆς δυσ-
τυχίας, ὀποχρεώνοντάς τήν νά ὀποταχθεῖ εἰς μίαν ζωήν τήν ὀποῖαν αὐτή
ἀποστρέφεται, διά νά στολίσω μέ τόν τίτλον Ἕγουμένης ἕνα πράγμα φαν-
τασιῶδες, καθῶς εἶναι τό γενεαλογικόν δένδρον.

ΡΟΝ. Καλέ, μιλεῖτε καθαρά νά σᾶς ἀκούω! Ἐγώ ἔχασα ἡ δύστυχη
τό νοῦ μου.

ΔΑΡ. Σῶπα, σὺ, καί δέν καταλαβαίνεις. (Τῆς γυναικός του). Καί σὺ
κάλλιο σου νά ἦσουν κούτσουρο, νά μὴν χωράει τίποτε στό μυαλό σου,
παρά νά ντροπιάζεσαι μέ τέτιους παράλογους καί χυδαίους στοχασμούς.
(Τοῦ υἱοῦ του). Μά εἶμαι ἐγώ τρελός νά θέλω νά λογομαχῶ μέ σέ! Δέν
σ' ἔχω δοκιμασμένον τόσες φορές; Ὅ τι εἶπα ἔχει νά γένει ἐξ ἀποφάσεως
καί ὄλες σᾶς οἱ ἀντίστασες βαροῦν τόν ἀέρα. Νά ἴθι ἡ Γαρουφαλιά εὐ-
θύς ἐδῶ καί θέλει ἰδεῖς πῶς ἐκείνη θά κλίνει εὐθύς καί θά καταλάβει τό
καλό πού βούλομαι νά κάμω.

ΡΟΝ. Ἄφισέ τήν, μὴν θέλεις κ' ἐκείνην νά τήν φαρμακίσεις, τύραννε,
ἀλιτήριε. Φθάνει πού μᾶς ἐφαρμάκισες ἐμάς μέ τὰ λόγια σου, διατί δέν
ἐλπίζω νά κάμεις ποτέ ἐκεῖνο πού ὁ θυμός σέ σπρώχνει νά λές.

ΔΑΡ. Ἐσὺ εἶσαι ξεμουαλισμένη. Νά ἴθι εὐθύς ἡ Γαρουφαλιά! (ἀνοίγει
τὴν πόρτα καί φωνάζει:) Λανάρω!

ΛΑΝ. (Τρέχοντας ἔρχεται σιμὰ καί ἀποκραίνεται ἀπὸ μέσα). Τί ὀρίζεις;

ΔΑΡ. Τῆς Γαρουφαλιάς νά ἴθι εὐθύς ἐδῶ. (Τῆς Λανάρως, ἡ ὀποία ἀνα-
χωρεῖ τρέχοντας καί αὐτὸς ἀκολουθεῖ νά λέγει εἰς τόν υἱόν του). Ἄνόητε, δέν γνω-
ρίζεις τό ὄφελος ἀπὸ τὴν ζημία τοῦ σπιτιοῦ σου. Δέν διακραίνεις τὴν τιμὴ
ἀπὸ τὴν ἀτιμία! Ποῖος δαίμονας ἐφώλιασε εἰς τό κεφάλι σου καί σέ κάνει
νά κραίνεις πάντα ἀνάποδα τὰ πράγματα τὰ πλιὸ φανερά, νά μὴν
βλέπεις! . . . (Βλέποντας πῶς ἔρχεται ἡ Γαρουφαλιά, τῆς λέγει). Ἐμπα, ἔμπα,
τί δειλιάζεις;

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ καί αὐτοί)

ΓΑΡ. Δέν δειλιάζω—μοῦ κακοφαίνεται (230) νά σέ βλέπω θυμωμένον...

ΔΑΡ. (Πηγαίνοντας νά κλείσει τὴν πόρτα). Ἄν εἶμαι θυμωμένος δέν τὰ
ἔχω μέ σέ. Νά, πού εἶμαι τέλεια ἤσυχος καί στάσου μέ προσοχὴ νά μέ
ἀκούσεις διά τό καλό σου. Ἐγώ σ' εἶχα καί σ' ἔχω διά κοπέλλα γνω-
στική καί φρόνιμη κ' ἤθελε εἶσαι περισσότερο γνωστική, ἄν ἦθε ἀφίσουν
τό μυαλό σου εἰς τὴν φυσική του διάθεση, χωρὶς νά σοῦ τό παραγομί-
σουν μέ χίλιες φλυαρίες καί μέ πράγματα, πού ἄν ἦταν καί σωστά, καθῶς

230. Μοῦ φαίνεται ὄχι εὐχάριστο, μέ δυσσαρεστεῖ.